

Med blick för de himme

En kurs i ikonmåleri förändrade Robin Johanssons framtid. I dag arbetar han som ikonograf på heltid. Kyrkor, kapell och privatpersoner står på kö för att få köpa hans ikoner.

Han ser sitt udda yrkesval som ett kall. – En ikon är aldrig bara en dekoration, den är ett fönster mot himlen.

Vägen mot Källandsö slingrar sig fram. Utanför fönstren passerar böljande fält och blommande ängar. Den allra sista sträckan genom skogen kör vi på en smal grusväg. Plötsligt öppnar sig en stor glänta. Framför oss ligger ett gammalt timmerhus med ett kors på ena långsidan. På gaveln sitter en skylt, Antoniosgården.

– Visökte efter en plats som låg så avlägset som möjligt, skratrar Robin Johansson när han kli-

ver ut på gårdsplanen för att välkomna.

Robin har sin bakgrund i pingströrelsen och tillhör den Ekumeniska komuniteten i Bjärka Säby utanför Linköping. Det var på Bjärka Säby han upptäckte ikonmåleriet.

– Jag fick en kurs i födelsedagspresent och fastnade direkt.

Ikonmåleriet ger Robin en möjlighet att kombinera sitt konstintresse med intresset för

kyrkohistoria. Men för Robin är ikonerna något mer än ett yrke och en inkomst.

– Jag vågar påstå att jag kände en kallelse att arbeta med det här.

På Antoniosgården varvas arbete och bön. Timmerhuset fungerar som bönekapell. Längs väggarna i det största rummet står enkla trästolar. På golvet ligger trasmattor. Ett litet altare pryds av ljusstakar. På väggarna hänger ikoner i olika storlekar och med olika motiv.

BÖN och liturgi är två viktiga inslag på Antoniosgården. Två gånger om dagen hålls tideböner och på måndagskvällar firas vesper eller mässa.

Robin och hans fru Lisa samt ytterligare två par samlas regelbundet i kapellet till bön och gudstjänst. Ofta kommer också besökare utifrån. Många männ-

»Ikonens upprättelse är en del av den kristna trons upprättelse. Många svenskar är dessutom svältfödda på andliga bilder.

iskor som vill ha tystnad och stillhet söker sig hit. På Antoniosgården ordnas dessutom kurser i ikonmåleri. Kapellet innehåller två små gästrum. Kanske får fler möjlighet att komma framöver. Ett nytt kapell och fler gästrum ska byggas under året som kommer.

I den röda stugan intill kapellet ligger ikonverkstaden.

– Här är min arbetsplats, säger Robin och pekar på sitt arbets-

bord och staffli.

I verkstaden trängs färgburkar, penslar, pennor och linjaler. I ena hörnet står en bokhylla med konstböcker. Från väggarna tittar Kristus, Maria och apostlar uppfordrande på betraktaren. Ur högtalaren hörs dämpad musik.

– Det är klostermusik från den ekumeniska komuniteten i Bose, förklarar Robin.

KLOSTRET BOSE i Italien har betytt mycket för honom. På klostret finns en av Robins läromästare och främsta inspirationskällor.

Att måla eller skriva en ikon (många använder uttrycket skriva eftersom ikonerna berättar en historia likvärdig med Bibelns texter) är ett tidskrävande arbete. När Robin får en beställning och vet vilket motiv och format som ikonerna ska ha låter han en snickare tillverka träpannån, det vill

I ikonmåleriet kan Robin kombinera sitt konstintresse med intresset för kyrkohistoria.

Robin Johanssons ikonverkstad ligger idylliskt i den röda stugan intill kapellet.

FOTO: MARCUS GUSTAFSSON

Ikonmålning kräver, förutom djup koncentration, både teknisk kunskap och konstnärlig talang. Självt har Robin också en kandidatexamen i teologi.

Guldfärgen i ikonerna symboliserar det gudomliga. Färgerna består av färgpigment blandat med äggula som målas lager på lager i en tidskrävande process.

elska bilderna

säga träramen. Sedan limmas ett tyg på pannån med ett pärllim. Ytan stryks med en blandning av kritpulver och lim, minst ett tiotal lager krävs. Varje lager måste torka ett halvt dygn innan nästa lager stryks på. Bara förberedelsen av träpannan tar därför en vecka.

Först när ytan har slipats och är helt slät tecknar Robin själva motivet. I regel arbetar han efter gamla förlagor.

– Jag säger i regel, förtydligar han.

Just nu håller han på med en ikon av en martyr från 300-talet som en diakon i Svenska kyrkan har beställt. Någon förlaga av martyren finns inte och Robin har därför tecknat ett eget motiv.

Han har även fått en beställning på en ikon som föreställer Elisabeth Hesselblad, svenskan som nyligen helgonförklarades.

– Men med Elisabeth blir det lättare, eftersom det finns foton att utgå från.

När motivet är klart lägger Robin bladguld över de ytor som ska vara täckta med guld, till exempel glador. Guldfärgen symboliserar det gudomliga.

Själva ikonerna målas med äggtempera, färgpigment löst i ägggula. Färgerna blandas och samma lager målas sedan om och om igen. Långsamt växer bilden fram, steg för steg.

SOM IKONMÅLARE arbetar man enligt traditionen efter vissa regler, men det finns ändå utrymme för en viss konstnärlig frihet, menar Robin.

– Alla ikonmålare har sina särdrag, men lägger ner något av sig själv i ikonerna även om det inte är det man strävar efter. Det kan till exempel handla om känslan för

färger och hur man blandar dem.

För att bli en duktig ikonograf krävs förstås både teknisk kunskap och konstnärlig talang. Men det är också viktigt att ha kunskap om kyrkans historia och lära, menar Robin. Självt har han en kandidatexamen i teologi. Ett annat nyckelord är erfarenhet. Trots att Robin bara arbetat som ikonograf i sju år har han snart skrivit inte mindre än 200 ikoner.

Ikonmåleri är ett mycket gammalt hantverk. Vissa menar att evangelisten Lukas var den förste ikonmålaren. De tidigaste väggmålningarna som finns bevarade är från 100- och 200-talen i Roms katakomber. Den äldsta bevarade ikonerna på träpanna är från 500-talet.

Det är sannolikt att ikonmåleriet växte fram under de första kristna århundradena och sedan när kristendomen spreds fördes

också ikontraditionen vidare, inte minst i det Bysantinska riket.

Däremot är ikonerna en relativt ny företeelse i Sverige.

– Men ikoner är en del av det gemensamma kristna arvet, från den period då kyrkan ännu inte hade splittrats i olika samfund, säger Robin. En ikon är därför ett tecken på enhet.

OM MAN beställer en ikon av Robin får man räkna med att vänta minst ett halvår. Den stora efterfrågan tror han beror på att många kristna längtar efter djupare rötter.

– I mötet med den historiska kyrkan drabbas vi av ikoner. Ikonens upprättelse är en del av den kristna trons upprättelse. Många svenskar är dessutom svältfödda på andliga bilder.

När arbetsdagen i ikonverkstaden är slut tar Robin sin moped

och åker hem till familjen. Med fem barn i huset är det ständigt liv och rörelse, högljutt. En bjärt kontrast till lugnet i ikonverkstaden.

Men även hemma är Robin omgiven av ikoner. En av dem är särskilt viktig.

– Den hänger i vårt vardagsrum och föreställer Kristi ansikte. Ikonen är långt ifrån tekniskt perfekt, men den har talat till mig och Lisa många gånger, särskilt i svåra stunder när vi inte kunnat formulera en bön. Då har det hjälpt mycket att bara kunna titta på Kristus, det blir ett språk bortom orden.

Robins förhoppning är att hans ikoner ska förmedla närvaro av personen som avbildas.

– En ikon ska erbjuda ett möte. Den kan aldrig bara vara en tavla eller dekoration.

ANETTE HALLDORF